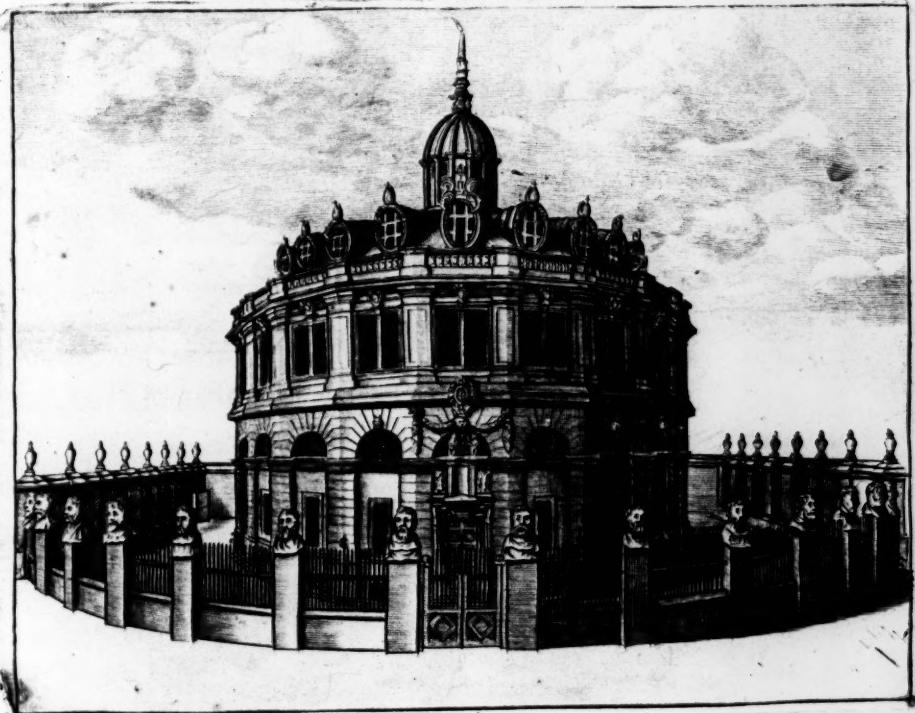

V . 5

COPPERSHILL
LATINE REDDITUM.
AD
NOBILISSIMUM D^m
GULIELMUM D^m CAVENDISH,
Honoratissimi Domini
GULIELMI
COMITIS DEVONIÆ
Filium Unicum.

OXONI,
E THEATRO SHELDONIANO. CLO C LXXVI.

Anthony à Wood Oxon, given to me by moses pengry
Bac. Div. & Fellow of Brasenose Coll. who translated
this poem from Engl. into Latine, June 15. 1676.
Chapt. to 3^r Earl of Devon

S. A. M.
1778.

GOOBER
WILSON RISDALL
HAROLD HUNTER
CHURCHILL LEE CAMPBELL
FIELD
GOOBER RISDALL.

COPÆSUS DALL
LATINE REDDITUM.

A.D.

NOBILISSIMUM DOMINUM,

GULIELMUM

D^{num.} CAVENDISH, &c.

SI fuerint Vates, Parnassi nulla bicollis
Somnia qui norint, Heliconis pocula nulla;
Quid loca crediderim quicquam tribuisse Poetis?
Parnassum faciunt, faciunt Helicona Poetæ.
Qua residet Rex cunque sita est ibi Regia; & omnis
Qua Musæ posuere domos, Parnassus baberi
Vult locus; & si quid valeant mea carmina, Tu Te
Parnassum præfas, & das in carmina vires.

A

Neu

COPPER'S HILL.

*Neu mirere, tuo se fretus vertice campos
 Tollar in aerios, & nullo tramite notos;
 Mens ubi discurrit sine fine, oculoque vel ipso
 Liberior, primo spatium qui corripit ictu,
 Atque locum dicto citius se sistit ad istum,
 Quem sancta atque ingens, & caelo proxima moles
 Consecrai; incertum visu terræne sit Illa,
 An pars ætherei cœli, juxtaque videtur
 Mons sursum tendens, ac nubes lapsa deorsum.
 Paulo sacra Domus, cuius fastigia cantu
 Nupera Musa petit, facilique supervolat ala.
 Quin stabis, ferrum quamvis extrema minetur,
 Tempusque, ignisque, zelasque nocentior illis;*

Carolus I. Optimus & Regum dum Te donaverit ævo,

Optimus & vatum longo sacraverit ævo.

Surgentem late circum se despicit urbem,

Ceu nebula, sensim quæ nititur ad juga montis.

Urbem, cuius opes & pompa, negotia, turba

Nubes

Edm.
Waller
Armig.

Nubes apparent procul aspicientibus orra;
 (Idque quod apparent tibi sunt, si rire putas rem.)
 Per quam festinant buc illuc ordine nullo
 Cæci mortales, hic perdere, & ille perire.
 Hic luxu truduntur opes, opibusque vicissim
 Luxus, uti pax est materque & filia belli;
 Qualiter in pelago fluvius se perdit, & arctos
 Per ducas remeat rursum perdendus in illo.
 O laris angusti requies, O munera nondum
 Nota satis, secura & nescia fallere vita!

Proxima (Martis amor, Venerisq; haud infima cura).
 Per pulchre munita meos Winsora gradatim
 Ima e valle tumens oculos incurrit, in altum
 Tam modice surgens, tam lente, nullus ut horror,
 Nulla jugi præceps feritas oculofæ pedesve
 Arceat; in clivos faciles ascendit, & idem
 Delectatque oculum locus, & castigat eundem.
 Talem se placido Dominus Tuus ore ferebat

A 2

Talis

4 COOPERS OIL.

Talis in Augusta sedit Clementia fronte.
Is tuus est fastus dignatae pondere tanto ;
Sic caput attollis sola sub mole superba ,
Qua vix majorem fert Atlas , maximus Atlas
Cælumque æthereosque humero qui sustinet orbes.
Vrimum Natura parens bac prole tumebat ,
Hunc illam bene gnara operis formabat in usum ;
Et tacite , sæclis olim volventibus , inquit ,
Has auras feriat centeno vertice Castrum.
Dixerat , & quisquam non captus mente oculisque
Abnuat , aut Divæ jussis parere recuset ?
Tale decus capitis gestat turrita Cybele ,
Cælica cum proles maternum Numen adorat :
Nomina non majora tamen , nec plura , tot inter
Heroas , tot Semideos , Superosque frequentes ,
Atria quam possunt Winsoræ ostendere , monstrant
Divorum Fasti , aut Famæ monumenta recondunt .
Neu repetam cui natales Arx debeat ista ,
Nominis

*Nominis Angliaci Decus & Tutela ; Tibine
Albianax, an Brute Tibi ; an fundamina Cæsar
Fecerit, Artburusne Brito, Cimberne Canutus.*

*Nec minor est prisco de Te lis tempore mota,
Quam cum Mæonides septem committeret urbes :
Huic ortu similis Tu par & honore fuisses,
Huic si qualis erat talis mibi Musa fuisset.*

*Utcunque eximus (quisquis fuit Ille Virorum)
Est Locus, eximioque accessit digna loco Mens.*

*Singula quid referam Regum cunabula, Regum
Sponsales thalamos, Regum veneranda sepulchra ?*

Sed tacuisse nefas Te Magne Edoarde, Tuumque Edv. 3.

*Te Patre majorem Gnatum, qui Lilia carpsit
Victrici dextra, atque Tibi gestanda ferebat ;*

Princip.
Cognom.
Nigrum.

Bellonamque Tuæ Sociam famæque torique,

Philippam:
Reginam.

Uno quæ capto peperit Tibi Rege triumphos,

Joannes
Gallorum.

Atque Illum peperit, cui captus paruit Alter.

^a Davide
Scotorum.

Tum demum Titulos condebæs Auctor Equestres,

Sive

COPENS VLL.

*Sive Amor elatum, Tibi seu Victoria peclus
Accedit, certe causa hæc sat honesta, sat illa est;
Nec dispar cæptis aluit successus Honores,
Utpote quos Reges longe lateque potentes
Affectent, studio sacra post Diademata summo.
Quod si Fata Tibi tantum præscire dedissent
Venturas, quantum rebus præsentibus uti;
Si nosse fore, captivis ubi Regibus istis*

*Car. Jac.
6. F. M.
ria Hen.
Mag. F.*

*Orti miscerent thalamos Neptisque Nepisque,
Qui, quicquid tenuit Tua vasta potentia, quicquid
Vastior ultra animus voluit tenuisse, tenerent;
(Quis melior Fortuna dedit quodcumq; vel unquam
Victrix causa solet sperare, aut victa timere;)
Si quod manaret proprio de vulnere sanguis
Nosse, quo maduere diu confinia Regna,
Nec Tua sic, nec Avi sœvisset nobilis ira,
Nec consanguinea repuissent cæde nepotes.*

*Divum
Georg.
Cappad.*

Cum Tibi Patronum fortem, sanctumque legebæ,

Armaque

Armaque Cyaneo cingebas Regia Balteo ;
His præmonstrabas Insignibus Arma, Virumque
Qui patriis Regnis adjecit Cærula ponti,
Fecitque Imperii partem , quæ Terminus ante
Talis erat, qui fine carens sua brachia pandit
Qua patet orbis , & isto gaudet limite claudi ;
Nempe Virum pietas quem vera , & bellica virtus
Concelebrant, citra fragiles pictasque tabellas.

Mirari hæc juvat usq; atq; hic juvat usq; morari,
Ni traherent alio fixam vaga lumina mentem,
Vicinum ad collem , cuius venerabile culmen
Ornarant quondam longævi tecta Sacelli ;
Fussa reformari donec vicinior Ædes
(Cognita verticibus ratis, & cælibe vita)
Corrueret, passim grassanti clade ; sed absit,
Absit ut excidio Templorum Ecclesia surgat !
Musa mibi causas memora , quo crimine læsus,
Quidve dolens tantas Henricus volverit iras.

Nun-

Nunquid erat luxus Fratrum, atque insana libido?
 Ergone tam castus fuit Ille, piusque probusque?
 Hæcne illis, hæc Ille opprobria, quæ Sibi dici
 Conscit posse magis? Satis est pro crimine Census,
 Solus apud Regem pro crimine Census egenum,
 Cui steterat reparare exhausti Commoda Fisci
 Fraude pia, & luxu damnato pascere luxum.
 Ipse autem sceleris summo molimine gestit
 Sanctus censi, laudemque a crimine captat.
 Nec sceleri licet armato fiducia tanta est,
 Quin recti speciem, & fictum sibi poscat honestum.
 Cujus mens (ita sit) jamdudum obsurduit, auris
 Impatiens famæ est, tituloque laborat in uno.
 Scilicet ædificat simul, & Sacra diruit Idem;
 Quam Regum Stylus est Regum sed acutior Ensis.
 Quæque piis dederat proavis, sic damna resarcit,
 Eversorque Operum prodit Fidei Defensor.
 Tunc illas habuit cellas ignobilis otium

Vana

Vana Supersticio, & mendax pietatis imago,
Trabs & pondus iners: sed nostra, Ciconia facia,
Relligio contra nimis est animosa voraxque.
Nullane Zonarum est medias quæ temperat auras?
Omnia quin frigus, vel sevior ignis aduret?
Hæc cine visa salus membris torpentibus una est,
Conjicere adversam in Febrim? Ratione medendi
Nulla est, ni Somnum excipiat manifesta phrenesis?
Usque adeone nihil scire est, nisi eo usque sciamus,
Dum magis optandum fuerit nescire, manuque
Per noctem palpare vias, quam luce diurna.
Fidere Ductori falso, & per devia ferri?
Quis vero hæc cernens dubitet quin exterus hostis
Terram omnem ferro fuerit populatus, & igni?
At postquam audierit, quod tantis stragibus Auctor
Nec durus Scytha sit, gelida nec Gotthus ab Arcto,
Sed Rex Indigena, & Christi de nomine dictus;
Cum nihil intersit, sed solo nomine distent.

C O D P E R S I O N E

*Optima nostra, atque Illorum turpissima facta;
Talia cum fuerint pietatis vulnera, quid jam
Sacrilega restare manu inviolabile credat?*

*Hinc variis animi turbatus motibus (ira
Propter quæ tulimus, propterque ferenda timore)
Ex alto demitto oculum, qua Thameſis imas
Convalles fecat, & lascivis gressibus errat,
Thameſis Oceano patri charissima proles;
Cujus in amplexus gestit properare, marinum
Et liquida in Fiscum sua vectigalia pendit,
Ut fluit in vitam mortalis vita perennem.
Quod si non aureas sub gurgite volvat arenas,
Nec vomat electrum sicut Tagus Eridanusque;
Ecce tibi genuina, magisque innoxia dona,
Quæ, misso fundo, ripa spectabis utraque,
Quam super extendit se, atque almis incubat alis,
Infundens gremio venturi veris honores;
Quos mora non perdit nimis importuna, tenellum*

Op-

Opprimit ut partum quandoque improvida mater :
Impete nec fluchi , tanquam Rex prodigus , aufert
Quas donarat , opes ; viridis nec munera prati
Corruit , aut sata lœta , hominumque bouisque labores .
Sed bonus it felixque , & jugi fonte ; Deoque
Adsimilis gaudente animo sua dona revolvit .
Nec sat babet vicina sibi sic rura beare ,
Sed vento & pelago communior omnia visit ;
Et non ingratæ ditissima fænora ripæ
Ostentat , largusque oras dispergit in omnes ,
Divitiasque refert gemino sub Sole jacentes .
Velivolo curru , & nostram facit Indianam utramque .
Quærit opes ubi sunt , ubi desunt Ipse ministrat ;
Urbibus & sylvas , & sylvis conserit urbes .
Usque adeo nulla est Regio non cognita Nobis ,
Illiis in gremio cum totus veneat Orbis .
Os sic fluorem , & grandi decurrere possem
Par Argumento , ad fundum pellucidus imum ;

COPPERIUS

Lentus, at haud segnis, validus sine vortice, plenus
Alveo, sed propriæ contentus margine ripæ!

Explicat hic rerum varias Natura figuræ,
Incertum studio Nobisne Sibine placendi.

(Nec minor Artifici, quam Spectatoribus ipsis
Esse solet, quanquam causis diversa, voluptas;
Ut spectat natos amor unus, & alter amicos.)

Haud illam latuit, quod quæ rebusque sonisque
Convenit, Harmoniam paret Discordia mater.

Talis erat quæ prima dabant Discordia pacem,
Formaque, & mundo pulchros afflabat amores:
Frigido dum pugnant calidis, humentia siccis,
Summa certa fides, & constant fædera mundi.

Aspera dum late, & dumetis horrida Sylvæ
Stat lymphæ juxta, & tranquillo opponitur Amni;
Talia dum cedunt tam longe disparate forma,
Mirabundum animum oblectat non una voluptas.
Hæc si Narcissus quondam inspexisset in undas

Illimes,

*Illimes, puroque fluentes agmine; blando
Haud ita reflexæ periisset vulnere formæ,
Nec Se, sed nitidam in fundo vidisset arenam.
Interea celsus Mons inter nubila condit
Aerium caput; ex humeris Toga frondea longe
Pendet, & ad talos densis demittitur umbris:
Dumque Supercilia, in rugas contracta minaces,
Torve prospiciunt labentem leniter Amnem;
Ardua Frons (ea sunt Summorum fata) procellis
Crebris objicitur, ventoque rigescit, & imbri.
Ante hirtos depresso pedes provolvitur ampla
Planities, ulnis circundata Montis & Amnis:
Illi alter ventos dedit, & contemnere Soles;
Frugibus illam alter ditatque, & floribus ornat.
Denique (quæ reliquis accedit gratia) passim
Singula commendat cunctorum discolor ordo.
Græculus hanc si quis Vates, Bardusve Britannus
Vidisset Scenam, qualis venisset ad aures*

Fama,

Fama, quod hic teneræ Nymphæ, Satyrique petulci
 Lusissent connubia, nocturnaque choreas.
 Sunt & adbuc vestigia acutis visa Poetis
 Tenuia, sed crassi fugiunt commercia vulgi.
 His cum Sylvano Faunus dat jura viretis;
 Huc venit, & pingues per campos pascitur agmen
 Cornibus arboreis, & onusta fronte superbum;
 In quibus exhibuit quid summe dædala possit
 Natura, atque uno monstravit munere, quam sit
 Res summas facilis dare, difficilisque tueri.
 Hic Regem, cum sat patriæ populoque dediſet,
 Prolatis paulum rebus, curisque remissis,
 Accinctum vidi ad prædam, cui plurima pubes
 Nobilium stipat latus, & delecta juventus;
 Ardua qui poscunt, interque pericula laudem,
 Audacemque hostiem exoptant, minimeque fugacem.
 Nam Cervus formæ, & maturi conscius ævi
 (Pigritia partim, partim suadente timore)

Aha-

*Abdiderat sese in latebras, quas nec tua, Phœbe,
Nec tua, Venator, percurrere lumina possent.
Vix cubat, arrestas cum longe verberat aures
Improvisa canum rabies clamorque virorum.
Exilit attonitus, sed adhuc incredulus, istos
Persuadere volens sibi se lusisse timores;
Dum sonus ingruat, atque oculis testantibus adsint
Majora auditis jam visa pericla perielis.
Dumque videt varia saltus indagine cinctos,
Præclusosque aditus, atque artes mille nocendi;
Olli multa pedum virtus, multisque recursat
Frontis bonos, seu terga dabit, seu pectora bello.
Stabitne an fugiet? Pudor hoc, metus impedit illud;
Præpollet metus, & pedibus confidere monstrat.
Tum fugit, & sese cursu miratur in ipso,
Prævertisse sonum exultans, & signa sequentum;
Donec turba frequens mox inflet nare sagaci,
Vimque minus celerem compenset odora canum vis.*

Famque

Jamque pedum falsamque salutem, & perfidum odorem
 Incusat, causasque sui vestigia fati.
 Exin amicitias veteres pertentat, & infert
 Se socium vulgo, cui nutu olim imperitarat.
 Agmen non æque cautum transversa tuetur
 Suppliciter venientem, illumque fugitive fugative.
Qualis, ubi summo Regni detrusus honore
 Hostibus objicitur ridendus, flendus amicis
 Aulicus, invititus recolit, quando esset eodem
 De grege, Sese alios itidem sprevisse jacentes.
 Hinc nemorum secreta petit, saltusque per omnes
 Migrat, & agnoscit veterum loca conscia amorum;
 Metiturque oculo tristis quos ante per agros
 Errabat rerum Dominus, rurisque gregisque,
 Audebatque unus cunctis indicere bellum;
 Opponens sese, Victorque potitus amata est;
 Horrendum insonuere ingentia Tela, minæque
 Fronis, & ad fluvium Sylvæ retulere Triumphos.

Nunc

Nunc languet primum, & pugna se subtrahit; Ipsi
Tanti Amor ante fuit, vel Vita charior ipsa.

Nunc omnes terrent auræ, fronde hostis in omni est;
Quotque hostes subeunt, mortes tot adesse videntur.

Dein lassus, depulsus ab his, atque actus ab illis
Hanc unam cernit, nullam sperare, salutem.

Inde animos iterum sumit, vanumque timorem
Ponit; & incursus omnes stat tendere contra.

Jamque illum tædet fugisse; fugaque pudenda
Amissas optat, serisque ad prælia vires.

Verum ubi multiplici sentit deprehensus ab hoste,
Obsessusque canum venantium, hominumque corona;

Valdius incæptum, temerariaque improbat ausa,
Quam, quem non multo damnaverat ante, timorem:

Cæca loca esse male fidei, majoraque pensat
Quam desperatis, dubiis discrimina rebus.

Tunc cum nil socii profint, viresque dolique,
Et desit quasi terra fugæ, se mittit in undas:

C

Et

Et secum, certe non hic quoque ab hoste lacefar;
 Altum est quod teneo, Canibusque voracius ipsis.
 Sed frustra, intrepide sequitur malesana caterva;
 Nec levat Unda sitim, sitis ista levanda Cruore est.
 Ceu Navim exagitant, cui vel negat Aërolus auras,
 Vel Neptunus aquas, parvæ celeresque Biremes:
 Stat mole ingenti, pereat ne prorsus inulta,
 Prospectans, ecquæ numerosa e classe supremas
 Ausint ferre minas, desperantemque furorem.
 Sic Canibus pugnat Cervus, vim vique repellit
 Hastato capite, & compensat vulnere vulnus.
 Ac veluti, circum quem densi cominus hostes
 Adglomerant, Heros nunc bos, nunc demetit illos;
 Utque est contemptor lucis, certusque cadendi,
 Haud tam vile sui pretium vult sanguinis esse,
 Plebeia ut dextra cadat; at si forte virum quem
 Conspicit insignem Natalibus, Hunc vocat, orat
 Hunc mortem, mortisque Illustri Auctore levatur:

Sic

*Sic ubi lethiferum telum dimittit ab arcu
Carolus ; haud dubium Cervus consentit ad iectum,
Undantemque lubens animam vomit , atque fluenta
Purpureo moriens tingit crystallina rivo.*

*Pulchrum certamen , culpaeque immunior iste est
Venatus , quam quo per eosdem pristina campos ,* Xuny
Speade.

Ceu Fera , Libertas Dominis agitata superbis

Confiterat primum , & sua Se collegit in arma;

Qui conatus erat , vel saltem debuit esse

Ultimus , oppressi populi postrema medela.

Hic Illæ primum Tabulæ caluere Sigillo , Pagna
Charta.

Per quas Arbitrium dominandi tollitur , & Vis :

Fit Civis , qui Servus erat , nomenque Tyranni

Invisum in Regis mollescit amabile nomen.

O Regnum felix , ubi Plebs cum Principe certat

Officiis , & amat quoniam se sentit amari !

Hinc neque sic Pax ista fuit diuturna : Sigillum

Deerat adbuc aliud ; sanciri sanguine poscit.

*Armatus Populus, quo plus de Regibus aquis
Rettulit, hoc usque est ausus sibi plura rogare ;
Dum Reges dando tandem Regalia prodant,
Et concedendo decedant Jure negandi.*

" Invitus qui dat, sese arguit Ipse timoris ;

" Gratiaque ingrata est, sunt indonataque Dona.

*Dum prensare manu, quæ non retinere valerent,
Tendebant Reges, primos fecere Rebelles :*

Dum Populus contra, Legum munimine rupto,

Irruit in vetita, & plusquam popularia jura,

*Excessu parili demens peccavit ; Uterque
Fit minor, in quantum male certat major haberet.*

Cum Fluvius subita pluvia, nivibusve solutis

Augetur, vixiorque tenet contermina prata,

Molibus a latere objectis, atque aggere crebro

Tutatur messes Vicinia cauta futuras.

Hactenus haec ægre fert, fert tamen ; attamen ultra

Si quid tentatur, veteremve arciare canalem,

Seu

*Seu mutare novo, notumque avertere cursum;
Nescius ista pati ruit, intonat, obice ab ipso
Diluvium factus, quod erat Torrens modo, nullasque
Agnoicit ripas; Qua vult Se sistere, Ripa est.*

F I N I S.
